

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

การพัฒนาทำรำนานาฏศิลป์ถิ่นท่าเหนือสำหรับครูในจังหวัดอุดรดิตถ์

The development of North Tha Nuea dance for teachers in Uttaradit Province

ณัฐพัชร มหายศนันท์*

Nuttapat Mahayosanan**

บทคัดย่อ

การพัฒนาทำรำนานาฏศิลป์ถิ่นท่าเหนือสำหรับครูในจังหวัดอุดรดิตถ์นั้น มีวัตถุประสงค์คือเพื่อพัฒนาทำรำนานาฏศิลป์ ถิ่นท่าเหนือสำหรับครูในจังหวัดอุดรดิตถ์ เพื่อทดลองใช้ทำรำนานาฏศิลป์ถิ่นท่าเหนือสำหรับครูในจังหวัดอุดรดิตถ์ เพื่อประเมินความพึงพอใจของครูที่มีต่อทำรำนานาฏศิลป์ถิ่นท่าเหนือสำหรับครูในจังหวัดอุดรดิตถ์ โดยมีกลุ่มตัวอย่างคือ ครูในจังหวัดอุดรดิตถ์ที่มีความสนใจและรับผิดชอบในการสอนวิชานาฏศิลป์ จำนวน 30 คนใช้เทคนิคเลือกแบบสมัครใจ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ชุดกิจกรรมการอบรมทำรำนานาฏศิลป์ถิ่นท่าเหนือ แบบทดสอบก่อนและหลังการอบรมแบบวัดทักษะทางด้านนาฏศิลป์ แบบสอบถามความพึงพอใจของครูที่มีต่อทำรำนานาฏศิลป์ถิ่นท่าเหนือและใช้ทฤษฎีองค์ประกอบการแสดง ทฤษฎีแสงและสี ประกอบกับขั้นตอนการพัฒนาวัฒนธรรม 7 ขั้นตอนของศาสตราจารย์ ดร.ชัยยงค์ พรหมวงศ์ ที่ประกอบด้วย (1) ศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม (2) สำรวจความต้องการเกี่ยวกับวัฒนธรรม (3) ร่างกรอบแนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรม (4) สอบถามความเห็นผู้เชี่ยวชาญ (5) ยกร่างต้นแบบ เขียนรายงานการวิจัย (6) ทดสอบประสิทธิภาพและหรือรับรองต้นแบบชิ้นงานวัฒนธรรมและ (7) ปรับปรุงและเขียนรายงานการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่าด้านการพัฒนาทำรำนานาฏศิลป์ถิ่นท่าเหนือสำหรับครูในจังหวัดอุดรดิตถ์ดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดงใช้วงปี่พาทย์เครื่องห้าประกอบโดยมีทำนอง เพลงร้องลาวเจริญศรีโดยได้แนวคิดในการแต่งเนื้อเพลงจากคำขวัญของจังหวัด มาเรียบเรียง ความคิดใหม่ตามความเหมาะสมกับบทเพลงมีความกระชับและเหมาะสมกับคนรุ่นใหม่สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิต เอกลักษณ์ของจังหวัดอุดรดิตถ์ ด้านการแต่งกายนั้น ได้ออกแบบการแต่งกายให้ตอบสนองและส่งเสริมการแสดง อย่างเหมาะสม มีผู้แสดงมีจำนวน 12 คน และทำรำประกอบการแสดงจัดลักษณะท่ารำ เป็นประเภทของการรำตีบททำรำ ตามคำร้องของบทเพลง ยึดหลักนาฏยศัพท์ ภาษาทำนาฏศิลป์รวมทั้งท่ารำจากแม่บทใหญ่มาผสมผสานกับทำรำนานาฏศิลป์พื้นเมืองของทางภาคเหนือ ซึ่งมีท่ารำนานาฏศิลป์ลักษณะจำนวน 8 ท่ารำและท่ารำหลักจำนวน 9 ท่ารำประกอบด้วย ท่ารำที่ 1 ท่ายลนิพนธ์ธรรม ท่ารำที่ 2 ท่ากราบพระยาพิชัย ท่ารำที่ 3 ท่าเชื่อนสิริกิติ์ ท่ารำที่ 4 ท่าสักใหญ่ ท่ารำที่ 5 ท่าพระแท่นศิลาอาสน์ ท่ารำที่ 6 ท่าเหล็กน้ำพี้ ท่ารำที่ 7 ท่ากลางสาด ท่ารำที่ 8 ท่าตำนานเมืองแม่มา้ย ท่า

*อาจารย์ , คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

Corresponding Author; Email: Nuttapat.mah@live.ur.ac.th

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

รำที่ 9 ทำหลงลัษแลอูตรดิตรัล ผลการทลอลงใช้ทำรำนากุสิปลัถนทำเหนีอสำหรับครูในจังหวดอูตรดิตรัล คะแนนจากแบบทลอสบก่อนเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ทำรำนากุสิปลัถนทำเหนีอสำหรับครูในจังหวดอูตรดิตรัล เฉลี่ยเท่ากับ 8.29 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.79 คิดเป็นร้อยละ 41.45 และกะแนนจากแบบทลอสบลัษเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ทำรำนากุสิปลัถนทำเหนีอสำหรับครูในจังหวดอูตรดิตรัล เฉลี่ยเท่ากับ 16.5 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.01 คิดเป็นร้อยละ 82. 58 โดยกะแนนเฉลี่ยแบบทลอสบลัษเข้าร่วมกิจกรรมการอบรมโดยใช้ทำรำนากุสิปลัถนทำเหนีอสำหรับครูในจังหวดอูตรดิตรัล ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 75 ซึ่งอยู่ในระดับดีมากผลการปฏิบัติทักษะนากุสิปลัถนทำเหนีอสำหรับครูในจังหวดอูตรดิตรัลที่เกิดขึ้นหลังเข้าร่วมกิจกรรมอบรมทักษะปฏิบัติทำรำนัถน ภาพรวมพบว่าครูในจังหวดอูตรดิตรัล จำนวน 30 คน มีทักษะปฏิบัติ เฉลี่ยเท่ากับ 4 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.79 คิดเป็นร้อยละ 80.27 ซึ่งผลอยู่ในระดับดีมาก ด้านความพึงพอใจต่อการพัฒนาทำรำนากุสิปลัถนทำเหนีอสำหรับครูในจังหวดอูตรดิตรัล พบว่าครูที่เข้าร่วมมีความพึงพอใจต่อทำรำนากุสิปลัถนทำเหนีอสำหรับครู ในจังหวดอูตรดิตรัล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($r = 3.91$, $SD = 0.73$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีกะแนนความพึงพอใจมากเรียงตามระดับความ พึงพอใจโดยข้อที่ได้กะแนนระดับความพึงพอใจสูงสุดคือกะแนน 4 ได้แก่

ข้อที่ 2,3,4,6,8,9 ระดับความพึงพอใจกะแนน 3.95 ได้แก่ข้อที่ 11 ระดับความพึงพอใจที่กะแนน 3.85 ได้แก่ข้อที่ 5,7 ระดับความพึงพอใจกะแนน 3.7 ได้แก่ข้อที่ 1,10 ระดับความพึงพอใจมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.91 ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับพึงพอใจมาก

คำสำคัญ: การพัฒนาทำรำนากุสิปลัถนทำเหนีอสำหรับครูในจังหวดอูตรดิตรัล

Abstract

The development of dance dances in the northern region for teachers in Uttaradit province. The objective is to develop a dance posture in the northern region for teachers in Uttaradit Province. to try out the dancing arts The northern port area for teachers in Uttaradit Province To assess the teachers' satisfaction with the dancing arts. The northern port area for teachers in Uttaradit Province The sample group is Thirty teachers in Uttaradit province who were interested and responsible for teaching dramatic arts used a voluntary selection technique. The tools used in this research are: A set of training activities for dancing arts in the area of Tha Nuea Test before and after training Performing Arts Skills Test The teacher's satisfaction questionnaire towards the North Tha Nuea dance and using the theory of performance components, light and color theory, together with Professor Dr. Chaiyong Promwong's 7 steps of innovation development process, which consisted of (1) studying the knowledge of innovation; and innovation; (3) drafting a conceptual framework for innovation; (4) asking for opinions from experts; (5) drafting prototypes, writing research reports; (6) testing the effectiveness and/or certifying prototypes of innovative work pieces; and (7) improving and writing reports. Research

The results showed that the development of dance postures for teachers in Uttaradit province The name of the show is "Dancing Arts at Tha Nuea", the music used for the performance is composed by a tune of the Pi Phat Krueng Ha ensemble. Lao Charoensri sang song with the idea of composing lyrics from the province's slogan to compile. New ideas, as appropriate with the songs, are concise and suitable for the new generation, reflecting the way of life. Identity of Uttaradit Province the dress has designed the dress to be responsive and appropriately promote the performance There are 12 performers and the dance moves are arranged in a dance style. It is a type of stylistic dance according to the lyrics of the song. adhere to the principles of dance The language of dance, including dance from the big master, mixed with the traditional dance of the northern region. There are 8

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิต

dance poses and 9 main dances, consisting of 1 dance, Yodayin Phatthabat, 2nd dance, Bow Phraya Phichai, 3rd dance, Sirikit Dam, 4th dance, Sak The 5th dance, Phra Thaen Sila-at, 6th dance, Lek Nam Phi, 7th dance, Langsat, 8th dance, the legend of the city of widows, 9th dance, Long Lap Lae, Uttaradit. The results of the experiment of using the North Tha Nuea dance for teachers in Uttaradit Province Scores from the pre-testing activities using Northern dance for teachers in Uttaradit Province The mean was 8.29, the standard deviation was 1.79 or 41.45%, and the score from the test after participating in the learning activities using the northern dance arts for teachers. in Uttaradit Province The mean was 16.5, the standard deviation was 1.01, representing 82.58%. The mean score of the test after participating in the training activities using the northern dances for teachers. in Uttaradit Province Not less than 75%, which is very good. The results of the dance skills practice in the Northern region for teachers in Uttaradit province after participating in the dance skills training activity were overall found that Thirty teachers in Uttaradit Province had an average practice skill of 4, the standard deviation was 0.79 or 80.27%, which was in a very good level. Satisfaction in the development of dancing arts North port for teachers in Uttaradit Province It was found that the teachers who participated were satisfied with the northern dances for the teachers. in Uttaradit Province Overall, it was at a high level ($r = 3.91$, $SD = 0.73$) when considering each item. It was found that the items with the highest satisfaction scores were sorted according to the satisfaction level. The items that received the highest satisfaction score were 4, i.e. items 2,3,4,6,8,9. The 3.95 satisfaction level were as follows: Item 11, the score of 3.85 satisfaction, i.e. 5,7, the score of satisfaction 3.7, i.e. item 1,10, the mean level of satisfaction is 3.91, which is considered very satisfied.

Key Words: The development of North Tha Nuea dance for teachers in Uttaradit Province

47

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

งดงามของศิลปวัฒนธรรมที่ดงามเหล่านั้นโดย ไม่สูญหายไปจากสังคมหรือทำให้เยาวชนลืมนิสัยศิลปวัฒนธรรมที่ดีของไทยซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของ พลวัต วุฒิจักษ์, (2553, น.1) ได้กล่าวไว้ว่า กระแสโลกาภิวัตน์ในปัจจุบันส่งผลต่อโลกให้เป็นยุคข้อมูลข่าวสารที่มีความสะดวกรวดเร็วในการเดินทางและการติดต่อสื่อสารส่งผลต่อการพัฒนาในทุกๆ ด้านทั้งเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การศึกษาการรับเอาศิลปวัฒนธรรมของชาวตะวันตกโดยทำให้เยาวชนรุ่นหลังลืมนิสัยศิลปวัฒนธรรมที่ดีงามของไทยไป

การสืบสานหรืออนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมที่มีค่าในท้องถิ่นหรือสังคมไทยสามารถใช้การศึกษาเป็นยุทธศาสตร์หรือแนวทางในการถ่ายทอดความรู้ผ่านการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาในรายวิชานาฏศิลป์หรือการแสดงทางนาฏศิลป์เนื่องจากนาฏศิลป์เป็นวิชาชีพแขนงหนึ่งที่มีความสำคัญต่อประเทศชาติมากเพราะเป็นศิลปวัฒนธรรมอันเป็นศิลปะประจำชาติที่มีคุณค่า ทั้งมรดกทางวัฒนธรรมเช่นเดียวกับมรดกทางวัฒนธรรมอื่น เช่น การแต่งกาย ภาษา วิถีชีวิตความเป็นอยู่ ขนบธรรมเนียมประเพณีและอาหาร ประวัติความเป็นมาของนาฏศิลป์คือประวัติความเป็นมาของชาติบ้านเมือง สังคม ชุมชน (พลิชฐ์สุธา มหายศนันท์และคณะ, 2562, น. 1) รวมทั้งนาฏศิลป์ยังสามารถสะท้อนการแสดงถึงความเป็นท้องถิ่นและความเป็นไทย ผ่านชุดการแสดงต่างๆ ได้อย่างงดงาม นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับความคิดเห็นของอาภรณ์ มนตรีศาสตร์ (2540, น. 456) ที่กล่าวว่านาฏศิลป์จะเจริญรุ่งเรืองต่อไปได้ต้องมีการอนุรักษ์ พัฒนาบำรุงและส่งเสริมเพื่อสืบทอดต่ออนุชนรุ่นหลังเพราะนาฏศิลป์ไทยเป็นสิ่งที่แสดงถึงความเป็นชาติไทย ชาติใดก็ตามถ้ายังมีวัฒนธรรมเป็นของตนเองโอกาสที่ชาติอื่นจะกลืน ก็เป็นไปได้ยากจะเห็นได้ว่านาฏศิลป์ไทยเป็นสิ่งที่มีความเป็นของที่ควรที่จะสืบทอดเอาไว้ให้แก่เยาวชนรุ่นหลังเพื่อให้สถาบันการศึกษาที่มีหน้าที่ถ่ายทอดนาฏศิลป์และสนับสนุนจนประสบผลสำเร็จ

จากความหลากหลายทางวัฒนธรรมของจังหวัดอุดรดิตถ์ที่มีความเป็นเอกลักษณ์ประเพณีท้องถิ่นรวมถึงของดีจังหวัดอุดรดิตถ์ที่มีความน่าสนใจที่ผ่านมาจึงมีนักวิชาการและหน่วยงานได้พัฒนาหรือคิดค้นทำรำและการแสดงของแต่ละวัฒนธรรมเกิดขึ้นโดยทั่วไปแต่อย่างไรก็ยังไม่พบว่ามีทำรำที่เป็นสื่อกลางโดยสะท้อนให้เห็นภาพรวมของจังหวัดอุดรดิตถ์และการแสดง ที่เป็นเอกลักษณ์ของ 3 วัฒนธรรมให้เห็นอย่างเด่นชัดมากนักซึ่งอาจส่งผลให้ศิลปวัฒนธรรมอันดงามและมีค่าของจังหวัดอุดรดิตถ์สูญหายไปตามกาลเวลาดังนั้นหากมีหน่วยงานและนักวิชาการได้ให้ความสำคัญในการสืบสานหรืออนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรมในรูปแบบต่างๆ ในจังหวัดหรือท้องถิ่นให้คงไว้จะเป็นอีกแนวทางที่ช่วยส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมได้เป็นอย่างดี สำหรับแนวทางในการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมอาจมีหลายแนวทางหรือหลายวิธีการด้วยกันโดยเฉพาะการพัฒนาทำรำที่เป็นการสะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตความเป็นอยู่ อาชีพและศิลปวัฒนธรรมความเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดหรือท้องถิ่นผ่านชุดการแสดง ที่สร้างสรรค์ขึ้นมาใหม่เนื่องจากการพัฒนาทำรำสามารถช่วยถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่นในด้านต่างๆ ได้อย่างงดงามและมีคุณค่าอย่างสร้างสรรค์สอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑาภรณ์ วิลัยแก้ว (2560, บทคัดย่อ) ที่กล่าวถึงผลการวิจัยเรื่องการถ่ายทอดภูมิปัญญาผ้าตีนจกไทเลยสู่กระบวนการ การเรียนรู้ทางนาฏศิลป์ในระดับอุดมศึกษาผู้วิจัยได้สร้างและหาประสิทธิภาพของแผนบริหารการสอนเรื่องภูมิปัญญาผ้าตีน

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

จากที่เคยกระบวนการเรียนรู้ทางนาฏศิลป์ ชุดการแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ฟ้อนทอผ้าเป็นการสร้างสรรค์สื่อเพื่อใช้ประกอบแผนบริหารการสอนและรูปแบบของชุดการแสดงฟ้อนทอผ้าผู้วิจัยนำเสนอในลักษณะของการแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์องค์ประกอบของการแสดงได้แก่ ดนตรี ผู้แสดงและการแต่งกายที่ใช้ประกอบในการแสดงกำหนดขึ้นให้สอดคล้องกับแนวคิดของชุดการแสดงที่กำหนดไว้โดยเน้นเรียบง่ายและสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตของชาวบ้านบ้านก้างปลาในมุมมองด้านภูมิปัญญาประเพณีวัฒนธรรมการพัฒนาการฟ้อนรำจะเป็นแนวทางที่สามารถส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมอันดีงามในท้องถิ่นให้ดำรงไว้สู่ชนรุ่นหลังและนอกจากนี้ยังสอดคล้องกับวรรณ นุ่มเจริญ (2550,บทคัดย่อ) ซึ่งได้กล่าวว่า ลักษณะเฉพาะและแนวคิดในการประดิษฐ์ชุดการแสดงของศูนย์วัฒนธรรม อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งศึกษาเฉพาะนาฏยประดิษฐ์ที่ได้รับแนวคิดมาจากประเพณีของมอญ 3 ชุด ระเบียบวิธีวิจัยใช้การศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์ การสังเกตการแสดงและการฝึกหัดของผู้วิจัย ผลการศึกษาพบว่า นาฏยประดิษฐ์ของศูนย์ฯ แบ่งได้เป็น 4 ประเภทคือ 1. นาฏยประดิษฐ์ประเภทรำถวายพระพรหรือรำอวยพร 2. นาฏยประดิษฐ์ประเภทที่เป็นเอกลักษณ์ของการรำมอญ 3. นาฏยประดิษฐ์ด้านการแสดงละครและบทโขน และ 4. นาฏยประดิษฐ์ที่เกี่ยวข้องกับประวัติและประเพณีของมอญ ซึ่งได้แก่ ประเพณีปล่อยนกปล่อยปลา ประเพณีการเล่นสบ้าและประเพณีแห่หงส์ - ธงตะขาบ แนวคิดการออกแบบคือ 1. การเลือกประเพณีที่โดดเด่นของมอญมากำหนดเป็นรูปแบบนาฏศิลป์ในเบื้องต้น 2. การพัฒนาท่ารำจากการผสมผสานนาฏยจารีตไทย นาฏยจารีตมอญและท่าทางธรรมชาติ 3. การนำรำดิบของนาฏศิลป์ไทยมาใช้ตรงบทร้องและใช้ท่ารำมอญตรงช่วงบรรเลงดนตรี นาฏยประดิษฐ์ของศูนย์วัฒนธรรม อำเภอพระประแดงเป็นการแปรรูปแบบประเพณีมอญให้เป็นนาฏศิลป์ซึ่งเป็นการอนุรักษ์ประเพณีวิธีหนึ่งและเป็นการสร้างความภาคภูมิใจให้แก่ชาวมอญอีกทั้งยังเป็นการพัฒนาความรู้ในการออกแบบนาฏศิลป์แบบมอญขึ้นในประเทศไทยอีกด้วย การประดิษฐ์หรือพัฒนาท่ารำเป็นวิธีการที่สามารถช่วยอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมได้เป็นอย่างดี

จากความเป็นมาและความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยเห็นว่ามีความสำคัญและความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะพัฒนาท่ารำนานาฏศิลป์ถิ่นท่าเหนือที่สะท้อนถึงศิลปวัฒนธรรม รวมทั้งวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นซึ่งมีอัตลักษณ์เฉพาะเกี่ยวกับจังหวัดอุดรดิถีขึ้นมาเพื่อเป็นการถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรมอันงดงามที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของจังหวัดอุดรดิถีให้สังคมได้รู้จักมากยิ่งขึ้นตลอดจนเป็นการสืบสานศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่นให้เยาวชนได้ตระหนักเห็นคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมบ้านเกิดรวมทั้งเป็นแนวทางให้ครูผู้สอนในจังหวัดอุดรดิถีได้พัฒนาสร้างสรรค์ชุดการแสดงต่าง ๆ และพัฒนาด้านการจัดการเรียนการสอนนาฏศิลป์ต่อไป

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาทำรำนานาฏศิลป์ถิ่นท่าเหนือสำหรับครูในจังหวัดอุดรดิตถ์
2. เพื่อทดลองใช้ทำรำนานาฏศิลป์ถิ่นท่าเหนือสำหรับครูในจังหวัดอุดรดิตถ์
3. เพื่อประเมินความพึงพอใจของของครูที่มีต่อรำนานาฏศิลป์ถิ่นท่าเหนือสำหรับครูในจังหวัดอุดรดิตถ์

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การพัฒนาบททำรำชุดนาฏศิลป์ถิ่นท่าเหนือให้หลักคิดจากคำขวัญและทฤษฎีทางด้านนาฏศิลป์มาเป็นหลักในการสร้างสรรค์ผลงานให้ครบองค์ประกอบของการแสดงและถูกต้องตามหลักนาฏศิลป์ไทยและยังคงเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดอุดรดิตถ์โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การสืบสานเอกลักษณ์เฉพาะจากคำขวัญจังหวัดอุดรดิตถ์ เผยแพร่ให้สังคมได้รู้จัก โดยสร้างสรรค์ออกมาในลักษณะเป็นการแสดงประกอบดนตรี

2. การใช้แนวคิดทฤษฎี

2.1. ทฤษฎีองค์ประกอบการแสดง (ชนิดา จันทรงาม , 2561)

- เนื้อร้องและทำนองเพลง
- การออกแบบเครื่องแต่งกาย
- การคัดเลือกนักแสดง
- การออกแบบท่ารำ

2.2. ทฤษฎีแสงและสี (วิรุณ ตั้งเจริญ ,2535)

- สีเชิงจิตวิทยา
- เชิงสัญลักษณ์
- สีแสดงออกทางอารมณ์
- สีแสง
- สีตามธรรมชาติ
- สีคือสี

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาทำรำนานาฏศิลป์ถิ่นท่าเหนือสำหรับครูในจังหวัดอุดรดิตถ์ใช้ขั้นตอนการพัฒนาทำร่า 7 ขั้นตอนของศาสตราจารย์ ดร.ชัยยงค์ พรหมวงศ์ ที่ประกอบด้วย

- (1) ศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับนวัตกรรม
- (2) สำรวจความต้องการเกี่ยวกับนวัตกรรม
- (3) ร่างกรอบแนวคิดเกี่ยวกับนวัตกรรม
- (4) สอบถามความเห็นผู้เชี่ยวชาญ
- (5) ยกร่างต้นแบบ เขียนรายงานการวิจัย
- (6) ทดสอบประสิทธิภาพและหรือรับรองต้นแบบชิ้นงานนวัตกรรมและ
- (7) ปรับปรุงและเขียนรายงานการวิจัย

ประชากร/ผู้ให้ข้อมูลหลัก

การวิจัยเรื่องการพัฒนาทำรำนานาฏศิลป์ถิ่นท่าเหนือสำหรับครูในจังหวัดอุดรดิตถ์มีผู้ให้ข้อมูลหลักและประชากรกลุ่มตัวอย่างดังนี้

1. ครูพี่เลี้ยง ครูเครือข่ายและผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณีจังหวัดอุดรดิตถ์ ที่มีความต้องการนาฏศิลป์ ของจังหวัดอุดรดิตถ์ จำนวน 20 คน
2. ครูและปราชญ์ชาวบ้านเพื่อทำการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เกี่ยวกับเรื่องแนวคิดในการพัฒนา ทำรำนานาฏศิลป์จังหวัดอุดรดิตถ์จำนวน 9 ท่าน
3. ผู้เชี่ยวชาญประเมินคุณภาพร่างนวัตกรรมทำรำนานาฏศิลป์ถิ่นท่าเหนือสำหรับครูในจังหวัดอุดรดิตถ์ จำนวน 6 ท่าน
4. ครูในจังหวัดอุดรดิตถ์ที่สนใจเข้าร่วม จำนวน 30 คน
5. นักศึกษาสาขาวิชานาฏศิลป์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ จำนวน 12 คน
6. อาจารย์สาขาวิชานาฏศิลป์ คณะครุศาสตร์ จำนวน 5 คน

เครื่องมือในการวิจัย

การพัฒนาทำรำนานาฏศิลป์ถิ่นท่าเหนือมีเครื่องมือในการทำวิจัยดังต่อไปนี้

1. แบบประเมินแบบสอบถามความต้องการด้านทำร่าที่เป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดอุดรดิตถ์
2. แบบประเมินแบบสัมภาษณ์ถึงเป็นทางการผู้เกี่ยวข้องกับจังหวัดอุดรดิตถ์
3. แบบประเมินแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้
4. แบบประเมินของแบบประเมินความเหมาะสมของการพัฒนาทำรำนานาฏศิลป์ถิ่นท่าเหนือสำหรับครูในจังหวัดอุดรดิตถ์
5. แบบประเมินแบบวัดทักษะทำรำนานาฏศิลป์ถิ่นท่าเหนือสำหรับครูในจังหวัดอุดรดิตถ์

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

6. แบบประเมินแบบสอบถามความพึงพอใจ
7. แบบสอบถามความต้องการด้านทำร่ำที่เป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดอุดรดิตถ์
8. แบบสัมภาษณ์ถึงเป็นทางการผู้เกี่ยวข้องกัจังหวัดอุดรดิตถ์
9. แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้
10. แบบประเมินความเหมาะสมของการพัฒนาทำร่ำนาฏศิลป์ถิ่นทำเหือสำหรับครูในจังหวัดอุดรดิตถ์
11. แบบวัดทักษะทำร่ำนาฏศิลป์ถิ่นทำเหือสำหรับครูในจังหวัดอุดรดิตถ์
12. แบบสอบถามความพึงพอใจ
13. ชุดกิจกรรมอบรมนาฏศิลป์ถิ่นทำเหือสำหรับครูในจังหวัดอุดรดิตถ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

การหาค่าการพัฒนาทำร่ำนาฏศิลป์ถิ่นทำเหือสำหรับครูในจังหวัดอุดรดิตถ์โดยมีเกณฑ์ประเมินดังนี้

- 4.51 – 5.00 หมายถึงมีคุณภาพมากที่สุด
- 3.76 – 4.50 หมายถึงมีคุณภาพมาก
- 2.26 – 3.75 หมายถึงมีคุณภาพปานกลาง
- 1.51 – 2.25 หมายถึงมีคุณภาพน้อย
- 1.00 - 1.50 หมายถึงมีคุณภาพน้อยที่สุด

การหาค่า แบบประเมินแบบสัมภาษณ์ แบบประเมินแบบสำรวจความต้องการนวัตกรรมแบบกัังทางการ แบบประเมินแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ แบบประเมินทักษะทำร่ำนาฏศิลป์ถิ่นทำเหือสำหรับครูในจังหวัดอุดรดิตถ์และการหาค่าแบบประเมินความพึงพอใจของการใช้ทำร่ำนาฏศิลป์ถิ่นทำเหือสำหรับครูในจังหวัดอุดรดิตถ์ใช้เกณฑ์ใช้เกณฑ์ดังนี้

- ให้คะแนน +1 ถ้าแน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์
- ให้คะแนน 0 ถ้าไม่แน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์
- ให้คะแนน -1 ถ้าแน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ไม่ตรงตามวัตถุประสงค์

แล้วนำผลคะแนนที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาค่า IOC ตามสูตรโดยใช้เกณฑ์ดังนี้

1. ข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50-1.00 มีค่าความเที่ยงตรง ใช้ได้
2. ข้อคำถามที่มีค่า IOC ต่ำกว่า 0.50 ต้องปรับปรุง ยังใช้ไม่ได้

ขั้นตอนการประเมินและสถิติที่ใช้ในการประเมินการจัดกิจกรรมอบรมทำร่ำนาฏศิลป์ถิ่นทำเหือจังหวัดอุดรดิตถ์

1. ประเมินทักษะทำร่ำนาฏศิลป์ถิ่นทำเหือสำหรับครูในจังหวัดอุดรดิตถ์ ผู้วิจัยได้นำแบบประเมินทักษะทำร่ำนาฏศิลป์ถิ่นทำเหือสำหรับครูในจังหวัดอุดรดิตถ์ที่ผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 6 ท่าน

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

มาประเมินครูที่ผ่านการฝึกทำรำจำนวน 30 คนแล้ววิเคราะห์ผลวิจัยกับสรุปผลด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการบรรยายเชิงพรรณนา

2. ประเมินผลความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 30 คน ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามความพึงพอใจที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 6 ท่านมาประเมินผู้เข้าร่วมและสรุปผลการวิจัยโดยใช้สถิติส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) คือรากที่สองของค่าความแปรปรวนซึ่งคำนวณได้ดังนี้ (ระพีพันธุ์ โพธิ์ศรี. 2549, น. 25)

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาทำรำนานาฏศิลป์ถิ่นท่าเหนือสำหรับครูในจังหวัดอุดรดิตถ์เป็นการวิจัยและพัฒนาทำรำที่เป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดอุดรดิตถ์ เพื่อนำมาเผยแพร่ให้กับครูในจังหวัดอุดรดิตถ์ที่มีหน้าที่รับผิดชอบสอนในรายวิชานาฏศิลป์ของโรงเรียนต่างๆ โดยใช้ทฤษฎีองค์ประกอบการแสดง ทฤษฎีแสงและสี ประกอบกับขั้นตอนการพัฒนานวัตกรรม 7 ขั้นตอน ของศาสตราจารย์ ดร.ชัยยงค์ พรหมวงศ์ ที่ประกอบด้วย (1) ศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับนวัตกรรม (2) สำรวจความต้องการเกี่ยวกับนวัตกรรม (3) ร่างกรอบแนวคิดเกี่ยวกับนวัตกรรม (4) สอบถามความเห็นผู้เชี่ยวชาญ (5) ยกร่างต้นแบบเขียนรายงานการวิจัย (6) ทดสอบประสิทธิภาพและหรือรับรองต้นแบบชิ้นงานนวัตกรรมและ (7) ปรับปรุงและเขียนรายงานการวิจัย สามารถสรุปผลและอภิปรายได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ ข้อที่ 1 เพื่อพัฒนาทำรำนานาฏศิลป์ถิ่นท่าเหนือสำหรับครูในจังหวัดอุดรดิตถ์ จากข้อมูลเบื้องต้นดังกล่าวผู้วิจัยได้ทำการพัฒนาทำรำตามทฤษฎีองค์ประกอบการแสดงคือ ชื่อการแสดง ดนตรีและเพลงร้อง การแต่งกาย ผู้แสดง ทำรำประกอบการแสดงและทฤษฎีแสงและสีสรุปได้ว่า ชื่อชุดการแสดงคือ “นาฏศิลป์ถิ่นท่าเหนือ” ดนตรีที่ใช้ประกอบ การแสดงคือวงปี่พาทย์เครื่องห้าโดยมีทำนองเพลงร้องลาวเจริญศรีผู้วิจัยได้แต่งเนื้อเพลงจากคำขวัญของจังหวัดเพื่อประกอบการแสดง ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ประมวลความรู้ทางด้านทักษะนาฏศิลป์ไทยตลอดจนประสบการณ์ทั้งหลายของผู้วิจัย มาเรียบเรียง ความคิดใหม่ตามความเหมาะสมกับบทเพลงมีความกระชับและเหมาะสมกับคนรุ่นใหม่สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิต เอกลักษณ์ ของจังหวัดอุดรดิตถ์ เป็นที่ยอมรับกันได้หลากหลายวัฒนธรรมและสื่อสารให้คนทั่วไปเข้าใจง่าย ด้านการแต่งกายนั้นผู้วิจัยได้ออกแบบการแต่งกายให้ตอบสนอง และส่งเสริมการแสดงอย่างเหมาะสมโดยมีผู้แสดงมีจำนวน 12 คน และทำรำประกอบ การแสดงนั้น จัดลักษณะทำรำเป็นประเภทของการรำตีบท ได้แก่การตีบททำรำตามคำร้องของบทเพลง ยึดหลักนาฏยศัพท์ ภาษาทำนาฏศิลป์รวมทั้งทำรำจากแม่บทใหญ่มาผสมผสานกับทำรำนานาฏศิลป์พื้นเมืองของทางภาคเหนือ นำมาเลือกรูปแบบ ในการนำเสนอตามความถนัดของผู้วิจัย ซึ่งมีทำรำนานาฏศิลป์ลักษณะจำนวน 8 ทำรำและทำรำหลักจำนวน 9 ทำรำประกอบด้วย ทำรำ ที่ 1 ทำลายินวัฒนธรรม ทำรำที่ 2 ทำกราบพระยาพิชัย ทำรำที่ 3 ทำเชื่อนสิริกิติ์ ทำรำที่ 4 ทำสักใหญ่ ทำรำที่ 5 ทำพระแท่นศิลาอาสน์ ทำรำที่ 6 ทำเหล็กน้ำพี้ ทำรำที่ 7 ทำลางสาด ทำรำที่ 8 ทำตำนานเมืองแม่ม้าย ทำรำที่ 9 ทำหลงลับแลอุดรดิตถ์

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

ภาพที่ 1 ท่านาฏยลักษณ์ “ท่าพระแท่นศิลาอาสน์”
ที่มา : ญัฐพัชร มหายศนันท์ (2566)

ภาพที่ 2 ท่านาฏยลักษณ์ “ท่ากราบพระยาพิชัย”
ที่มา : ญัฐพัชร มหายศนันท์ (2566)

ภาพที่ 3 ท่านาฏยลักษณ์ “ท่าเหล็กน้ำพี้”
ที่มา : ญัฐพัชร มหายศนันท์ (2566)

ภาพที่ 4 ท่านาฏยลักษณ์ “ท่าลงสาบ”
ที่มา : ญัฐพัชร มหายศนันท์ (2566)

อย่างไรก็ตามผู้วิจัยได้คำนึงถึงการพัฒนาท่ารำนานาฏศิลป์ในยุคโลกาภิวัตน์ซึ่งมีความรอบคอบ และคำนึงถึงคุณค่า ทางวัฒนธรรมทั้งต่อตนเองต่อสังคมและต่อประเทศชาติตามลำดับซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับ จุฑาภรณ์ วิลัยแก้ว, (2560. บทคัดย่อ) ที่กล่าวถึงผลการวิจัยเรื่องการถ่ายทอดภูมิปัญญาผ้าตีนจกไทเลยสู่กระบวนการเรียนรู้ทางนาฏศิลป์ ในระดับอุดมศึกษา ผู้วิจัยได้สร้างและหาประสิทธิภาพของแผนบริหารการสอนเรื่องภูมิปัญญาผ้าตีนจกไทเลยกระบวนการเรียนรู้ทางนาฏศิลป์ ชุดการแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์ฟ้อนทอผ้าเป็นการสร้างสรรค์สื่อเพื่อใช้ประกอบแผนบริหารการสอนและรูปแบบของชุดการแสดงฟ้อนทอผ้าผู้วิจัยนำเสนอในลักษณะของการแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์องค์ประกอบ ของการแสดงได้แก่ ดนตรี ผู้แสดงและการแต่งกาย ที่ใช้ประกอบในการแสดง กำหนดขึ้นให้สอดคล้องกับแนวคิดของ ชุดการแสดงที่กำหนดไว้โดยเน้นเรียบง่ายและสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตของชาวบ้านบ้านก้างปลาในมุมมองด้านภูมิปัญญาประเพณีวัฒนธรรมที่มีทำฟ้อนและถ้าเชื่อมทั้งหมดจำนวน 36 กระบวนท่าแบ่งเป็น 3 ช่วงของการแสดงคือช่วงที่ 1 วิถีชีวิต ช่วงที่ 2 ทอผ้าและช่วงที่ 3 ยินดีสนุกสนานและสอดคล้องกับ ชีรวัดน์ ช่างสาร, (2555. น. 85) กล่าวถึงระบำลีลานาฏกะที่เป็นนาฏยประดิษฐ์ที่สร้างขึ้นจากวัฒนธรรมทางการแสดงหนังตะลุงมหรสพการเล่นของคนภาคใต้มีขั้นตอนจากการศึกษาองค์ประกอบของการเล่นหนังตะลุง คือนำเอาเอกลักษณ์บางประการมาจากขั้นตอนการเล่นหนัง

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

ตะลุง จากนั้นมีการทบทวนวรรณกรรมเพื่อตรวจสอบองค์ความรู้ที่ถูกต้องแล้วจึงพัฒนาทำรำ เพลง และเครื่องแต่งกายสุดท้ายมีการประเมินผล เพื่อตรวจสอบความพึงพอใจของผู้ชม ทั้ง 4 ขั้นตอนที่กล่าวไปเป็นไปตามกระบวนการทำโครงการการพัฒนาทำรำระบำลีลานาฏกะเป็นการนำเสนอเทคนิคการบูรณาการ โดยคำนึงถึงสาระใน 2 ประเด็นคือ พื้นฐานการสร้างจินตนาการ ตัวศิลปินที่ต้องมีความรู้ความสามารถทางวิชาการเล่นหนังตะลุงและศิลปะทางด้านการแสดงนาฏศิลป์พร้อมกันนี้ต้องมีความรู้ ในการเลียนแบบสร้างจินตนาการซึ่งจะปรากฏในทำรำมี 3 ลักษณะคือ ทำออก ทำรำ และถ้าจบเป็นท่าที่พัฒนาเกิดจากพฤติกรรมการเชิดตัวหนัง ทำรำโนรา และทำรำเพลงแม่บทซึ่งเป็นความรู้เสริมในการสร้างสรรค์ระบำลีลานาฏกรรมในครั้งนี้ เป็นสิ่งสำคัญที่จะส่งเสริมให้ชุดระบำมีความสมบูรณ์งดงามและง่ายต่อการสร้างสรรค์ คือความรู้เกี่ยวกับเพลงและดนตรี การสร้างเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายและการเคลื่อนไหวประกอบการแสดง อย่างไรก็ตามการประดิษฐ์สร้างสรรค์ระบำชุดใหม่ ในยุคโลกาภิวัตน์ศิลปินผู้สร้างสรรค์ผลงานจะต้องรอบคอบ และคำนึงถึงคุณค่าทางวัฒนธรรมทั้งต่อตนเองต่อสังคมและ ต่อประเทศชาติตามลำดับและสอดคล้องกับ สุรพล วิรุฬห์รักษ์, (2547, น. 80) ได้กล่าวไว้ว่าการประดิษฐ์ทำรำและ ชุดการแสดง ที่กล่าวว่า นักนาฏยประดิษฐ์ต้องกำหนดรูปแบบและแนวทางของฉากและเครื่อง แต่งกายให้ตอบสนอง และส่งเสริมการแสดงอย่างเหมาะสมและยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุดารัตน์ อาคมยະพันธ์และ ปุทมาวดี ชาญสุวรรณ, (2562, น. 189) ได้สรุปผลการวิจัยเรื่องการประดิษฐ์สร้างนาฏยประดิษฐ์จากคติความเชื่อเรื่องนาค ศรัทธานาคะไว้ว่าการสร้างสรรค์ศิลปะการแสดงชุดฟ้อนศรัทธานาคะ พบว่าขั้นตอนในการประกอบ สร้างตามหลักนาฏยประดิษฐ์ตั้งแต่การคิดให้มี นาฏศิลป์เพื่อสร้างรำบวงสรวงบูชาในพื้นที่คำชะโนดโดยการกำหนดความคิดหลักในการนำไปใช้ให้ชัดเจน จากการสัมภาษณ์ สังเกตกลุ่มตัวอย่างในบริบทพื้นที่ การกำหนดรูปแบบตามหลักนาฏศิลป์อย่างมีหลักเกณฑ์ จนกระทั่งการกำหนดองค์ประกอบอื่นๆ ได้แก่ เครื่องแต่งกาย ดนตรี การเคลื่อนไหวและการใช้พื้นที่ตลอดจนการออกแบบทำรำโดยการสร้างรายละเอียดให้เป็นไปตามกรอบแนวคิดการผสมผสานระหว่างทำรำการวางท่าหลักที่มีรูปแบบมาตรฐานและแบบแผนกับท่าที่สร้างขึ้นเพื่อสื่อถึงกิริยาของนาคตลอดจนท่าเชื่อมที่ใช้ในการเคลื่อนที่จากจุดหนึ่งไปยังอีกจุดหนึ่งได้เป็นไปตามหลักการนาฏยประดิษฐ์ที่เน้นความสัมพันธ์ เชื่อมโยงและสมดุลจนเกิดสุนทรียภาพ การออกแบบดนตรีจึงต้องมีท่วงทำนองที่สร้างเสริมความรู้สึกความยิ่งใหญ่ของนาคบทสวดที่แสดงการบูชาจะสามารถสื่อสารความขลังได้อีกทางหนึ่ง การใช้มือเป็นสัญลักษณ์ แทนความเป็นนาคเป็นท่าสามัญที่เข้าใจกันได้ง่ายและด้วยความเป็นนาฏยประดิษฐ์แบบพื้นเมือง เครื่องแต่งกายจึงมิได้ แพรวพราวเหมือนเกล็ดพญานาคหากแต่ใช้สีเขียวเป็นสัญลักษณ์แทน เมื่อนำมาประกอบกับองค์ประกอบอื่นๆ ชี้ให้เห็นว่า พิธีกรรม ความเชื่อ นาฏกรรมเป็นวัฒนธรรมที่สอดคล้องสัมพันธ์ยึดโยงอยู่ด้วยกันจนกลายเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชุมชน

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

ภาพที่ 5 การแต่งกายนาฏศิลป์ถิ่นท่าเหนือ
ที่มา : ญัฐพัชร มหายศนันท์ (2566)

วัตถุประสงค์ ข้อที่ 2 เพื่อทดลองใช้ทำรำนานาฏศิลป์ถิ่นท่าเหนือสำหรับครูในจังหวัดอุดรดิตถ์

การพัฒนาทำรำนานาฏศิลป์ถิ่นท่าเหนือสำหรับครูในจังหวัดอุดรดิตถ์ เมื่อผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาทำรำสมบูรณ์ จึงได้นำมาทดลองใช้ทำรำกับกลุ่มตัวอย่างคือครูในจังหวัดอุดรดิตถ์ที่มีหน้าที่รับผิดชอบสอนในรายวิชานาฏศิลป์ ในโรงเรียนจำนวน 30 คน พบว่า

1. คะแนนจากแบบทดสอบก่อนเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ทำรำนานาฏศิลป์ถิ่นท่าเหนือสำหรับครูในจังหวัดอุดรดิตถ์ เฉลี่ยเท่ากับ 8.29 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.79 คิดเป็นร้อยละ 41.45 และคะแนนจากแบบทดสอบหลังเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ทำรำนานาฏศิลป์ถิ่นท่าเหนือสำหรับครูในจังหวัดอุดรดิตถ์ เฉลี่ยเท่ากับ 16.5 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.01 คิดเป็นร้อยละ 82.58 โดยคะแนนเฉลี่ยแบบทดสอบหลังเข้าร่วมทางกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ทำรำนานาฏศิลป์ถิ่นท่าเหนือสำหรับครูในจังหวัดอุดรดิตถ์ ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 75 ซึ่งอยู่ในระดับดีมาก เนื่องจากแบบทดสอบมีความเหมาะสมกับครูที่มีหน้าที่ในการสอนวิชานาฏศิลป์ซึ่งไม่ใช่ครูนาฏศิลป์โดยตรงจึงส่งผลให้ครูผู้เข้าร่วมมีผลคะแนนที่ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับสุภาพ ฤทธิมหา, (2550, น.92) ได้สรุปผลการวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นนาฏศิลป์พื้นบ้าน ชุด รำผ้ามัดหมี่อ้อมคราม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ใ่ว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนตามหลักสูตรท้องถิ่นนาฏศิลป์พื้นบ้าน ชุด รำผ้ามัดหมี่อ้อมครามมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 75 โดยนักเรียนมีค่าคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนคิดเป็นร้อยละ 79.77 โดยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2. ผลการปฏิบัติทักษะนาฏศิลป์ถิ่นท่าเหนือสำหรับครูในจังหวัดอุดรดิตถ์ที่เกิดขึ้นหลังเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติทำรำนั้นภาพรวมพบว่า ครูในจังหวัดอุดรดิตถ์ จำนวน 30 คน มีทักษะปฏิบัติเฉลี่ย

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

เท่ากับ 4 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.79 คิดเป็นร้อยละ 80.27 ซึ่งผลอยู่ในระดับดีมาก เนื่องจากกระบวนการจัดอบรมใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ จึงทำให้ผู้เข้าร่วมอบรมมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เรื่องการปฏิบัติทำรำนานาฏศิลป์ถิ่นท่าเหนือที่ถูกต้องถูกหลักในการปฏิบัติรอบกับวิทยากรในการอบรมได้ให้คำแนะนำอยู่ตลอดเวลา ซึ่งสอดคล้องกับพัชรี จันทกุล, (2560, บทคัดย่อ) ได้สรุปผลการวิจัยเรื่องผลการใช้ชุด กิจกรรมสาระนาฏศิลป์ โดยการใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 ไว้ว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมนาฏศิลป์โดยใช้กระบวนการเรียน แบบกลุ่มสัมพันธ์สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01และมีดัชนีประสิทธิผลของการเรียนเท่ากับ 0.7571 แสดงว่านักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้น 0.7571 หรือคิดเป็นร้อยละ 75.71 รวมทั้งยังสอดคล้องกับ นฤมล พลคิด, (2555, บทคัดย่อ) ได้สรุปผลการวิจัยเรื่องผลการใช้กิจกรรมนาฏศิลป์ ชุดระบำบันเทิงไทยไตรรงค์ ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชานาฏศิลป์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 คือ 1. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมนาฏศิลป์ ชุดระบำบันเทิงไทยไตรรงค์ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชานาฏศิลป์ ไทยสูงกว่าก่อนการใช้กิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมนาฏศิลป์ ชุดระบำบันเทิงไทยไตรรงค์ มีทักษะปฏิบัติการแสดงทำรำประกอบเพลง ระบำบันเทิงไทยไตรรงค์สูงกว่าก่อนการใช้กิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

วัตถุประสงค์ ข้อที่ 3 เพื่อประเมินความพึงพอใจของครูที่มีต่อทำรำนานาฏศิลป์ถิ่นท่าเหนือสำหรับครูในจังหวัดอุดรดิตถ์

ผลการประเมินความพึงพอใจของครูที่มีต่อทำรำนานาฏศิลป์ถิ่นท่าเหนือสำหรับครูในจังหวัดอุดรดิตถ์นั้นพบว่า ครูที่เข้าร่วมมีความพึงพอใจต่อทำรำนานาฏศิลป์ถิ่นท่าเหนือสำหรับครูในจังหวัดอุดรดิตถ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($r = 3.91$, $SD = 0.73$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีคะแนนความพึงพอใจมากเรียงตามระดับความพึงพอใจโดยข้อที่ได้คะแนนระดับความพึงพอใจสูงสุดคือคะแนน 4 ได้แก่ ข้อที่ 2,3,4,6,8,9 ระดับความพึงพอใจคะแนน 3.95 ได้แก่ข้อที่ 11 ระดับ ความพึงพอใจที่คะแนน 3.85 ได้แก่ข้อที่ 5,7 ระดับความพึงพอใจคะแนน 3.7 ได้แก่ข้อที่ 1,10 ระดับความพึงพอใจมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.91 ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับพึงพอใจมาก เนื่องจากทำรำนานาฏศิลป์ถิ่นท่าเหนือมีความเหมาะสมกับครูที่มีพื้นฐาน ด้านนาฏศิลป์ ปานกลางและสามารถนำกลับไปใช้ได้จริงในสถานศึกษาของครูผู้เข้าร่วม รวมทั้งบรรยากาศในการอบรมเป็นกันเองจึงส่งผลให้ครูมีความพึงพอใจมากซึ่งสอดคล้องกับ อภิญา เวียงใต้และคณะ, (2554, น.1) ได้สรุปผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมสาระนาฏศิลป์ เรื่อง การแสดงนาฏศิลป์ไทยโดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ มีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ ชนัญชร หิรัญเชาว์, (2564, น.1) ได้สรุปเรื่องความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้วิชานาฏศิลป์ไทย ตามแนวคิดของเดวิส อยู่ในระดับมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

ข้อเสนอแนะ

ในการศึกษางานวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษางานด้านการแสดงนาฏศิลป์ที่หลากหลายมากขึ้นและนำมาสร้างสรรค์ เพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนท้องถิ่น อาทิเช่น การสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์จากวรรณกรรมพื้นบ้าน การสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์จากประเพณีวัฒนธรรม ความเชื่อ

เอกสารอ้างอิง

- จุฬารัตน์ วิลัยแก้ว. (2560). การถ่ายทอดภูมิปัญญาผ้าตีนจกไทยเลย สู่กระบวนการเรียนรู้ทางนาฏศิลป์ ในระดับอุดมศึกษา.มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- จังหวัดอุดรดิตถ์.(2563, 5 มกราคม). ประวัติจังหวัดอุดรดิตถ์.[ออนไลน์].เข้าถึงได้จาก.www.uttaradit.go.th.
- ชนิดา จันทรงาม.(2560).การสร้างสรรค์อัตลักษณ์รำไทของชุมชนบางกอกน้อย.คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- ชนัญชร หิรัญเชาว์ .(2564).การพัฒนาทักษะนาฏศิลป์ไทยและความคิดสร้างสรรค์ตามแนวคิดของเดวิส สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้น. ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.กรุงเทพฯ.
- ธีรวัฒน์ ช่างสาร.(2555). ระเบียบวิธีนาฏกะ.วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ปีที่ 7 ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน.
- นฤมล พลคิด. (2555). ผลการใช้กิจกรรมนาฏศิลป์ชุดระเบียบบ้านทุ่งไทยไตรรงค์ ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชานาฏศิลป์กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.ครุศาสตรมหาบัณฑิต.สาขาหลักสูตรและการสอน.มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- พลสิทธิ์สุธา มหายศนันท์และคณะ.(2562).นาฏศิลป์สร้างสรรค์ระบำกัมโพชบุรีศรีอุตรระ.มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์.
- พัชรี จันทกุล. (2560). ผลการใช้ชุดกิจกรรมสาระนาฏศิลป์ โดยการใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6.หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต.มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- พลวัต วุฒิจักษ์.(2553).การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาจิตตปัญญาศึกษา สำหรับนักศึกษาครูเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะบัณฑิตครูที่พึงประสงค์.วิทยานิพนธ์สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ภาควิชาหลักสูตรและการสอน.มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ระพีพันธ์ โพธิ์ศรี.(2549). การสร้างและวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย. คณะครุศาสตร์ อุดรดิตถ์.มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์.
- วิบูรณ์ บุณรณมณ. (2551).ตำนานเมืองอุดรดิตถ์. ป.การพิมพ์ : อุดรดิตถ์.
- วิรุณ ตั้งเจริญ. (2535).ทฤษฎีสี่เพื่อการสร้างสรรค์ศิลปะ. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

- สุดารัตน์ อาผะพันธ์และ ปัทมาวดี ชาญสุวรรณ.(2562). การประดิษฐ์สร้างนาฏยประดิษฐ์จากคติความเชื่อ เรื่องนาค ศรัทธา นาคะ. วรสารช่อพะยอม ปีที่ 30 ฉบับที่ 2. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์.
- สุภาพ ฤทธิมหา. (2550).การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นนาฏศิลป์พื้นบ้าน ชุด รำผ้ามัดหมี่ย้อนคราม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5.ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน.มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรราชธานี
- สุรพล วิรุฬห์รักษ์.(2547).หลักการแสดงนาฏยศิลป์ปริทรรศน์.สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ.
- อาภรณ์ มนตรีศาสตร์.(2540). นาฏศิลป์สำหรับครูประถมศึกษา.กรุงเทพฯ : องค์การค้ำครุสภา.
- อภิญญา เวียงใต้. (2554). การพัฒนาชุดกิจกรรมสาระนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- อรรณณ นุ่มเจริญ. (2550).นาฏยประดิษฐ์ของศูนย์วัฒนธรรมอำเภอพระประแดง.ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.